બનામે ખુદા

ધી સુરત એમ્યુચર્સ કલબ

ઇનસાની-ફર્ઝ

નાટકનો ટુંકસાર તથા ગાયનો

લેખક:-જનાબ મુન્શી મહંમદ અ૦ ગફુર આસી.

પ્રકાશક:-એન. બી. જોશી.

મેનેજર-બી. એમ. શેખ

સવંત ૧૯૮૫] [ઈ. સ. ૧૯૨૯

આવૃતિ ૧ લી] [પ્રત ૫૦૦

મુસ્લિમ-ગુજરાત પ્રેસ, ભાગાતાલાબ રોડ, સુરત

બનામે ખુદા

ધી સુરત એમ્યુચર્સ કલબ

ઇનસાની-ફર્ઝ

નાટકનો ટુંકસાર તથા ગાયનો

લેખક:-જનાબ મુન્શી મહંમદ અ૦ ગફુર આસી.

પ્રકાશક:-એન. બી. જોશી.

મેનેજર-બી. એમ. શેખ.

સવત ૧૯૮૫] [ઇ: સ. ૧૯૨૯

આવૃતિ ૧ લી] [પ્રત ૫૦૦

મુસ્લિમ-ગુજરાત પ્રેસ, ભાગાતાલાબ રોડ, સુરત

પુરૂષ—પાત્રો

ચંદ્રસિંહ—પ્રેમ નગરનો રહેમદીલ રાજા.
ગુપ્તસિંહ—ચંદ્રસિંહનો નાનો ભાઈ (દારૂડીઓ)
સુરેન્દ્રસિંહ—ચંદ્રસિંહનો નીમકહલાલ પ્રધાન.
સરફ્રરાજ—ચંદ્રસિંહનો વફાદાર મુસલમાન દોસ્ત.
પ્રતાપ—ચંદ્રસિંહનો પાટવી પુત્ર.

જાબાજ—સરફ્રરાજનો નેક પુત્ર
શાન્તીપ્રસાદ—ગુપ્તસિંહનો બદમાશ મિત્ર. (બાદમાં પ્રધાન)
દીલેરખાન—ગુપ્તસિંહનો ખુશામતી મિત્ર. (બાદમાં સેનાપતિ)
ધમધમ—એક પૈસાદાર બુઢ્ઢો છમછમનો પાત.
ડમડમ—એક મુફલીશ મવાલી સટ્ટાબાજ
ભમભમ—ડમડમનો પાગલ નોકર

સ્ત્રી—પાત્રો

ગુણવંતી—ચંદ્રસિંહની પતિભક્ત સ્ત્રી.
સરાફ્રત—સરફ્રરાજની વફાદાર સ્ત્રી.
મીસ છમછમ—ધમધમની ફેશનેબલ પરણેતર. (પછીથી ડમડમની માશુક)

એ સિવાય, ચોપદાર, કોન્સ્ટેબલ, સિપાઈ, જલ્લાદો, દરબારીઓ, સખી, નાચનારીઓ વિગેરે વિગેરે,

ઇનસાની ફર્ઝ

નાટકનો ટુંક સાર.

ઈશ્વર સ્તુતિ.

પ્રવેશ-૧ લો—ચંદ્રસિંહ રાજાની પતિવ્રતા સ્ત્રી ગુણવંતી પોતાના એકાન્ત બાગમાં પરમાત્માનું નામ લે છે તે વખ્તે પાપી ગુપ્તસિંહ પોતાના ભાઈની સ્ત્રી પાસે પોતાના પાપી વિચાર જાહેર કરી પ્રેમની યાચના કરે છે. સતી ગુણવંતી તેને ધિક્કારે છે ત્યારે પાપી સતી સ્ત્રી પર બળાત્કાર કરવા જાય છે, ત્યાં અકસ્માતીક રાજા ચંદ્રસિંહ પાપીના મોટાભાઈ આવી પહોંચે છે. સતિના શીતમનો બચાવ. પાપીનું નાશી જવું.

(ટેબ્લો)

પ્રવેશ-૨ જો—પાપી ગુપ્તસિંહ ફજેત થયેલો પરેશાન હાલતમાં આવે છે અને ક્રોધમાં પોતાના ભાઈનું ખુન કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરે છે. તેવામાં તેના બદમાશ મિત્રો શાન્તીપ્રસાદ અને દીલેરખાન આવી મળે છે. તેને પાપી ગુપ્તસિંહ મદદ કરવા સમજાવે છે તેના બદમાશ મિત્રો મદદ કરવા હા કહે છે. અને ખુનનો આરોપ સતી ગુણવંતી ઉપર મુકાય એવો બંદોબસ્ત કરી ખુશી થઈ વિદાય થાય છે.

(ટેબ્લો)

પ્રવેશ-૩ જો—ફેશનમાં ફુલી રહેલી છમછમ પોતાના બુઢ્ઢા પતિના અફસોસમાં આવવું. એટલામાં પોતાના બુઢ્ઢા

ધણીનું આવવું. બન્ને વચ્ચે મહોબ્બત તથા હાય અફસોસ કરી ચાલ્યા જવું.

પ્રવેશ-૪ થો—રાજા ચંદ્રસિંહ પોતાના શયન ભુવનમાં નિંદ્રામાં સુતો છે તથા બીજી બાજુ પ્રધાન સુરેન્દ્રસિંહ સુતો છે કારણ કે તેઓ સવારમાં શિકાર કરવા જનાર છે ત્યારે પાપી ગુપ્તસિંહ તેના બદમાશ મિત્રો સાથે ખુન કરવા આવવું. તેના બદમાશ મિત્રોએ પ્રધાન સુરેન્દ્રસિંહને બેભાન કરી ઉંચકી જવું અને એક ભોંયરામાં કેદ કરવું. ત્યારે પાપી ગુપ્તસિંહનું પોતાના ભાઇ ચંદ્રસિંહનું ખુન કરી ગભરાટમાં રાણી તથા કુંવરને અચાનક આવતા જોઇ ખંજર મૂકી તેના મિત્રો સાથે નાશી જવું. ગુણવંતીનું તથા કુંવર પ્રતાપનું આવી રૂદન કરવું. પતિ-પ્રેમથી ગુણવંતી ખંજર પોતાની છાતીમાં ભોંકી મરી જવાના દ્રઢ વિચાર કરવો. એટલામાં રાજા ચંદ્રસિંહનો કુરબાન મિત્ર સરફરાજનું આવી પહોંચવું તથા ગુણવંતીને પોતાની છાતીમાં ખંજર મારતાં અટકાવવું તથા ગુણવંતીના ધર્મનો ભાઇ થઇ હવેથી મિત્ર ચંદ્રસિંહની ગાદીનો બચાવ કરવો તથા પ્રતાપસિંહને ગાદી આપી દરેક વાતે બચાવ કરવાનું વચન આપવું. ગુણવંતીને ધીરજ પાછળથી કરૂણા.

(ટેબ્લો)

પ્રવેશ-૫ મો—ડમડમ નામનો એક સટ્ટાબાજ મવાલી સટ્ટાની ધુનથી પાંચ પૈસા પેદા કરવાથી સટ્ટાની તારીફ કરતો નજરે આવે છે ત્યાર પછી તેનો પાગલ નોકર ભમભમ આવે છે અને સટ્ટાની વાત કરી શેઠ નોકર મોજ માને છે અને દારૂ પી ખુશી મનાવે છે. બાદ જવું.

પ્રવેશ ૬ઠ્ઠો—પાપી ગુપ્તસિંહ સતી ગુણવંતી તથા પોતાના ભત્રીજા પ્રતાપને રાજા ચંદ્રસિંહના ખુનના આરોપસર કેદ કરી ગાદી પચાવી પાડી છે. આજ દરબાર ભરી નાચ—રંગ કરી રહ્યો છે એટલામાં મોકલેલ સિપાઈ–ગુણવંતી તથા પ્રતાપને હાજર કરે છે. પાપી ગુપ્તસિંહ જબરજસ્તીથી પોતાની સ્ત્રી બનવાને માટે ગુણવંતી પર દબાણ કરે છે. ગુણવંતી ના ઈન્કાર જાય છે. આખરે બન્ને વચ્ચે ઝપાઝપી થાય છે. ત્યાં ચંદ્રસિંહનો વફાદાર મિત્ર સરફરાજનું આવી ચઢવું અને પાપી ગુપ્તસિંહ સાથે તકરાર થાય છે. પાપી, સરફરાજ તથા ગુણવંતી તથા પ્રતાપને મારવા જાય છે. સરફરાજ સમય સુચકતા વાપરી પ્રતાપને પોતાની ગોદમાં ઉંચકી લે છે અને ગુણવંતીને પોતાની આગળ કરી પીસ્તોલની ગોળી છોડે છે. પણ ગોળી છટકી સિપાઈઓને લાગે છે. પાપી ગુપ્તસિંહ તથા તેના બદમાશ મિત્રોનું બચી જવું. સરફરાજનું ત્રણે સાથે છટકી જવું.

(ડ્રોપ–સીન)

અંક બીજો.

પ્રવેશ–૧ લો—સરફરાજ ગુણવંતી તથા પ્રતાપ કુંવરને લઈ જંગલને રસ્તે પલાયન થાય છે. રાણીનો રસ્તા વચ્ચે અફસોસ ! સરફરાજ ગુણવંતી તથા પ્રતાપ ત્રણેનું આગળ વધવું.

પ્રવેશ–૨ જો—પાપી ગુપ્તસિંહ પોતાના મલતીઆ મિત્રો સાથે દારૂ પી પોતે પોતાની તેમ પોતાના મિત્રોની બડાઈ હાંકી રહયો છે. અને વિચાર કરે છે કે આપણા શિકાર

છટકી ગયા છે. માટે તેને સરફરાજના મકાને જઈ કેદ કરવા વિચાર કરી પોતાના બદમાશ મિત્રો સાથે જવું.

પ્રવેશ-૩ જો—છમછમ પોતાનો બુઢ્ઢો વર મરી જવાથી ખુશીમાં આવે છે. એટલામાં સટ્ટાનો આંક ગણતો ભમભમ આવે છે અને છમછમની સાથે અથડાય છે. તેથી છમછમ ક્રોધે ભરાય છે. અને ભમભમને કોઈ સારો વર શોધવા સમજાવે છે. ધમધમ બીકથી હા કહે છે અને પોતાનો શેઠ ડમડમને પરણાવવા વચન આપે છે. છમછમનું ખુશી થઈ જવું. એટલામાં ડમડમ આવે છે નોકર શેઠ સટ્ટાની વાતચીત. પોલીસનું આવી બન્નેને પકડવું. ડમડમ પોલીસને લાંચ આપી વિદાય કરી દે છે. અને છમછમને મલવા જવા તૈયાર થઈ વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ-૪ થો—સરફરાજ તથા ગુણવંતી તથા રાજકુંર પ્રતાપ સરફરાજના બગીચામાં બેઠા છે અને ગુણવંતીનું દીલ ખુશી કરવા ગાનતાન થઇ રહ્યું છે તે વખતનો લાભ લઇ પાપી ગુપ્તસિંહ પોતાના પાપી મિત્રો તથા સિપાઇઓ સાથે અચાનક આવી સરફરાજને કેદ કરે છે પાછળથી બન્ને વચ્ચે તકરાર. પાપી, સરફરાજની સ્ત્રીને ઘરમાંથી પકડી મંગાવી મારી નાંખે છે. બાદ તકરાર પાપી સરફરાજના એકના એક પુત્રને પણ મંગાવી મારી નાંખે છે છતાં પણ સરફરાજ બહાદુર કેદ થયેલો સામો થાય છે. પણ પાપી ગુપ્તસિંહ એટલાથી નહિ ધારાતાં સરફરાજનું મકાન સળગાવવા હુકમ કરી ચાલી જાય છે. રાજકુંવરને તથા ગુણવંતીને પણ કેદ કરે છે.

પ્રવેશ ૫મો—પાપી ગુપ્તસિંહના બદમાશ મિત્રો ખાનગી વાતો કરે છે કે ગુપ્તસિંહનો કોઇ રીતે આપણે બન્ને મળી

જાનથી મારી નાંખી ગાડી પચાવી પાડવી આવી યુકિત રચાતાં બન્ને પાપીઓ દેખાય છે.

પ્રવેશ ૬ઠ્ઠો–ભમભમ પોતાના શેઠને છમછમ સાથે યુકિતથી લગ્ન કરાવે છે પાછળથી સટ્ટાની વાતો કરે છે. ભમભમ સટ્ટાનો આંક લગાડવા જાય છે. ડમડમ તથા છમછમનો પ્રેમ વ્હવાર.

પ્રવેશ–૭–મો. પ્રધાન સુરેન્દ્રસિંહ ઘણા વખતે કેદથી ઘણીક મુશ્કેલીથી છુટીને જંગલમાં આવવું અને નશીબને દોષ દેતો. પરમાત્માની લીલાનો વિચાર કરતો ઉભો છે તે વખતે દુરથી પાપી ગુપ્તસિંહના સિપાઈઓ સરફરાજ તથા પ્રતાપ તથા ગુણવંતી એ ત્રણેને કેદ કરી પાપી ગુપ્તસિંહના હુકમથી ગરદન મારવા લઇ જાય છે. સુરેન્દ્રસિંહ એક બાજુ સંતાઈ સર્વે સાંભળે છે અને પ્રતિજ્ઞા કરી ત્રણેને છોડાવવા જવું.

પ્રવેશ–૮–મો. સિપાઇઓ સફરરાજ તથા ગુણવંતી તથા પ્રતાપ એ ત્રણેને એક પછી એક કત્લ કરવાની તયારી કરે છે એટલામાં પાપી ગુપ્તસિંહ તથા તેના બદમાશ મિત્રો સાથે આવે છે. બન્ને પક્ષ વચ્ચે વાદવિવાદ છતાં પાપી નહિં માનતા ફાંસી પર પહેલાં સરફરાજને ચઢાવવા હુકમ કરે છે એટલામાં પ્રધાન સુરેન્દ્રસિંહ આવી પહોંચે છે અને પીસ્તોલની ગોળીથી સિપાઇઓને યમ દરબારમાં પહોંચાડે છે. અને પછી એક પછી એક લડવા કબુલ કરે છે. સુરેન્દ્રસિંહથી પહેલો શાન્તીપ્રસાદ મરી જાય છે. પછીથી દીલેરખાં મરી જાય છે. અને છેલ્લે પાપી ગુપ્તસિંહ સુરેન્દ્રસિંહ સાથે લડે છે. તેમાં આખરે પાપી પોતાના પાપથી સુરેન્દ્રસિંહના હાથે પકડાય છે. સરફરાજતથા ગુણવંતી તથા પ્રતાપ કુંવરનો બચાવ.

(ડ્રાપ–સીન)

અંક ત્રીજો

પ્રવેશ-૧-લો પાપી ગુપ્તસિંહનો કેદખાનામાં પાપનો પશ્ચાતાપ. ક્રુર કરેલા કૃત્યોથી અફસોસ. મરી ગયેલા આત્માઓનું દેખાવું. તેમની પાસે માફી માંગવી તથા ગુણવંતી તથા પ્રતાપસિંહ તથા સરફરાજ સર્વે પાસે માફી માંગવી. સર્વેએ માફી આપવી. પાછળથી પાપના પ્રશ્ચાતાપથી પોતાને હાથે પોતાની છાતીમાં કટાર મારી કરેલા કૃત્યોનો બદલો આપવા નર્કમાં પલાયન થવું.

(ટેબ્લો)

પ્રવેશ ૨ જો—ડમડમ પોતાના નોકરની રાહ જોતો ઉભો છે કે લગાડેલો આંક આજે આવ્યો છે એટલામાં તેનો નોકર ભમભમ નાઉમેદ થવાની ખબર આપે છે. ડમડમનો અફસોસ. પાછળથી પોતાની સ્ત્રી છમછમ પાસે ગીરે મુકવા સાડી માંગે છે. છમછમનું સાડી આપવા ના કહેવું. ડમડમનું ગુસ્સે થઈ છમછમનું ગળું દબાવી મારી નાંખવું. એટલામાં પોલીસનું આવવું, બન્ને શેઠ નોકરને કેદ કરી લઈ જવુ. બન્ને જતી વખતે પોતાના નસીબનો તેમજ સટ્ટાની સત્યાનાશીનો ચીતાર લોકને સંભળાવતા જાય છે.

પ્રવેશ ૩ જો—પ્રતાપસિંહ, રાજ્યગાદી, સર્વેનું સુખી છેવટ પાપનો ક્ષય અને સત્યનો જય. ।।

(સમાપ્ત.)

ઈનસાની ફર્ઝ
નાટકનાં—ગાયનો

અંક ૧લો.

(૧)

દયાળુ પ્રભુ દિનાનાથ
દાતા તું; મૌલા તું, જગનાથ
અય નિરાંધારાં કે વાલી
પત્તે, પત્તે, ડાલી, ડાલી,
મીલકર તેરે ગુન ગાતે હેં સાથ
હિન્દુ પુકારે તુજકો ઈશ્વર
મુસ્લિમ પુકારે અલ્લાહો અકબર
આસીકી લાજહે તોરે હાથ

(૨)

અજબ હે કુદરતકી રચના
જગતહે યાને સ્વપ્ના
ફુલોંકી સુગંધને હ્રદયકો લુભાયા
પ્રાણમેં મેરે ઉમંગ સમાયા
ફીર કયું ન, પ્રભુ કે ચરણ પડના
સબમેં દર્શન ઉસને દીયા હે
ફુલ પાતમેં ઓહી બસા હે
નીશદીન માલા ઉસ્કી જપના

(૩)

લગ ન જાય જોબનપે નજર ઓરકી,
હે જવાની અજબ તોરકી.
નજર કે બાહીર રહય પે અગર લગાતી હું
ઉસે દીવાના ફીર એક દમમેં મેં બનાતી હું.
યે દોનો આંખે નહીં વીષ કે પ્યાલે હેં,
ચતુરકોભી મેં એક પલમેં ભાન દીલાતી હું
મરતે હુજાર સારે ફીરતે હેં મારે મારે,
હાં, દેખીયે હે જગે ગોરકી.

(૪)

હટો છેડો ન, જુઠી બનાવ બતીયાં
આએ સોતનકે, વહાં, કાટકે રતીયાં
કયું ભેદ પ્રેમકા તુમ મુજસેભી છુપાતે હો
કભીતો સત્ય કહો કીસકે ઘરપે જાતે હો
સાફ કેહ દેતી હે આપકી અખીયાં
મેરે હ્રદયમેં બીઠાકે તુજે પ્યાર કરૂં.
તેરી જવાનીપે ખાંસી મેરી નીસાર કરૂં
કભી સીનેસે મેરે, મીલાલે છતીયાં

(૫)

કયું પ્રાણનાથ ચલ બસે, હમકો અકેલે છોડકે
ચુપ હો ગયે હો કીસ લીયે, યું અપને મુખકો મોળકે
ઇત્ને ખફા ન, હોજીયે, દો બાત મુજસે કીજીયે

 ૧૪૯૪૨

હોકે ચરણુમેં બેઠીહું, પ્રેમકી આશ જોડકે
પ્રતાપ રો રહાહે અબ કયા કરતે હો યે ગજબ
ખો, દેગા વરના પ્રાણ યે, પત્થરસે સરકો ફોડકે

(૬)

સંસારકે સબ ધંધોકો નીચા દીખાએ સટ્ટા
કંગાલકો ભી એક દમ ભરમે ધનવાન બનાએ સટ્ટા
એક રૂપીઆ લગાકર દેખો ઉસ્કે દશ ખાકર દેખો.
કેસાભી દુઃખીઓ ફોરન ઉસ્કે દુઃખકો ભુલાએ સટ્ટા
સોગંદહે મુજે નવ્વેકી કયા બાતહે ઇસ જુવેકી
નાદાનકે ખાલી ભેજેમેં બુધ્ધિકો બઢાએ સટ્ટા

(૭)

કેહદો પિયાસે મોહેન, મતાય
મેરી નજરકે લાખોં હેં જખમી
બેલ, ભેંસ, ઓર, ગાય
પ્યારા મુખડા દેખકે મેરા
ઘોડે, ગધે, લલચાય

(૮)

બુતકોભી ભુલજા, અલ્લાહકોભી યાદ ન કર,
દેરકો છોડ દે, કાબેકોભી આબાદ ન કર.
બાલ પર નોચે ચમન લુંટ નશીનમ છુટા,
ઇસપે તાકીદ હે સૈયાદકી ફર્યાદ ન કર.
રીસ્મ ઉલ્ફતકી બતાએં દિલે નાદાં તુજકો,
ભુલ જા અપની વફા, ઉનકી જફા યાદ ન કર.

(૯)

પુછતે કયા હો મેરે દુઃખકા અરે પાર નહિ
જીસ્કા સ્વામિ નહિં ઉસ્કે લીયે સંસાર નહિં
ન, રહે માત-પિતા ઓર ન, રહે નાથ મેરે
ઇસ અભાગીકા કોઇ અબતો મદદગાર નહિં
કલ-તલક મિત્ર જોથે આજ બને વો. શત્રુ
દેખલી ઝુઠીહે જગ સત્ય કહીં પ્યાર નહિં
એસે જીનેસે-તો મરજાના હે અપના અચ્છા
કયું કે ઇસ-જીનેસે કુચ્છ સુખ નહિં સાર નહિં

અંક બીજો

(૧૦)

ભાઇ મેં જનમકી દુઃખીયારી
મેરે ભવિષ્યને સુખકો લુટા
શીરાપે ધરકે સંકટ ભારી
એક સમયકો ધનકી ધનીથી
પરંતુ બની મેં આજ ભીખારી

(૧૧)

હો નહિં શકતે હેં હિન્દુસે મુસલમાન જુદા;
એક માતાકે હેં દો પુત્ર ન તું જાન જુદા.
જો હે કાશીકા પ્રભુહે વોહી કાબેકા ખુદા;
કયા હુવાહે કભી ભગવાનસે રેહમાન જુદા,
નામતો એકહી હેં ફેર હે કુચ્છ ભાષાકા;

હે નહિં ધર્મ અલગ ઓર નહિ ઇમાન જુદા.
નીંદસે જાગો જરા તો અય ભારતવાસી;
માનસીંગ સે ભાઇ અકબર હબ કીસ આન જુદા,
ન, હુવેથે ન, હુવે હે ન, કભી હોંગે જુદા,
લાખ કરના હમેં ચાહે કોઇ નાદાન જુદા.

(૧૨)

ઓ રસીલી તેરી અંખ્યારે જીયા લલચાયે,
શરબત દીદકા પ્યાસા હું પીલાતે જાઓ.
તુમ જો આએહો તો દીદાર દીખાતે જાએ,
આગ ઇસ દિલમે લગી હે સો બુજાતે જાઓ.
મેરી બીગળી હુઇ કીસમતો બનાતે જાઓ.

(૧૩)

ઉભરે જોબનસે કમર મેરી લચક જાને લગી;
હાય થક જાને લગી,
માર્ગમે શીશસેભી સાળી સરક જાને લગી;
ઓર લટક જાને લગી,
બાંકી ચીતવનકા ઇશારા જીસે મેને મારા;
હાય વોહ ફીર ન જીયા,
મુજ મોહીનીપે કંઇક જાને ફળક જાને લગી;
ઓર ભળક જાને લગી,
પ્યારે મુખળેકો મેરે જીસને કભી દેખ લીયા;
પુરા દિવાના હુવા,
હાથસે ઉસ્કી તબીયતભી છટક જાને લગી;
બે ધળક જાને લગી.

:રશન બીન તરસાંચ્યાં ખહેર મદીને વાલે રાંચ્યાં;
ુરકી કમલી મુખ પર પાંચ્યાં, અલદી. બલદી સકલ દીખાચ્યાં

(૧૪)

ાચું અખીયન લીન તર સાંચ્યાં, શહેર મદીને વાલે સાચ્યાં;
ાતકો માનો નીંદ ન, આચ્યાં, મૌલા તોરે હિજ, સતાચ્યાં;
ાચું મુરસીદ બીન તર સાંચ્યાં, શેહેર મદીને વાલે સાંચ્યાં;
ાર પર તોરે આંચ્યાંરે સાંચ્યાં, ખાલી ન, દામન જાંચ્યાંરે સાંચ્યાં;
ાંચ્યા: મુરાદ ન, પાંચ્યાં, શેહેર મદીને વાલે સાંચ્યાં;

(૧૫)

અય અનાથોંકે વાલી પ્યારે પ્રભુ
આજ હમહેં તેરેહી સહારે પ્રભુ
રાજ, ધન, દોલત, ગઈ પ્યારે પિતા જાતે રહે
હાય હમ નિરદોષપે પાપી સિતમ ઢાતે રહેં
અબ સીવા તેરે કીસકો પુકારે પ્રભુ
માતા દુ:ખીયારી ચીચ્ચા જકળે હુવે જંજીરમે
એક નહિં દુ:ખ સંકટો લીખ્ખે મેરી તકદીરમેં
જલ્દ પહોંચાદે સુખકે કિનારે પ્રભુ
સંકટોકા સામના હે કુચ્છ કહા જાતા નહિં
દુ:ખ મેરે નાજુક હૃદયસે અબ સહા જાતા નહિં
તુ બુલાલે હમેં અપને દ્વારે પ્રભૂ

(૧૬)

હમતો આશીક તુમારે હેં ગાલકે
બાત કીજે જરા મુખ સંભાલકે
મેં જો બીગળી તો હાં ફીર કીસીકી નહિં
છોળદો દીલગી મુજસે અચ્છી નહિં

વરના ફટકે લગેગેં રૂમાલ કે
આપકી માર પ્રશાદ હે પ્રેમકા
આપકે સામને હો અગર આજ્ઞા
રખદું આપના કલેજા નીકાલકે

(૧૭)

જે જ્યાનીઓંકી કબ આંખોમેં આઇ શર્મ હે
ભયસે ઈશ્વરકે હુવા પાપી હૃદય કબ નર્મ હે
છાંયા કૃપાકા પ્રભુ કરતા નહિં ઉન પર કભી
પાપકી ધુનમેં બુરે કીએ જીનોને કર્મ હે
જગકી જુઠી માયા પર ઉસ્કા હૃદય આતા નહિં
લોભસે હેં દુર કોસોં સત્ય જીસ્કા ધર્મ હે

(૧૮)

કબ તલક બયઠે રહોગે કૃષ્ણજી રૂઠે હુવે
લોગ કેહ ઉઠીંગે જો વાદેથે વોહ જુઠે હુવે
આકે ફીર ઈસ હીંદમે બન્સી બજાદો પ્રેમકી
તાકે મીલ જાયેંગેં જો આપસમેં દીલ ટુટે હુવે
હિન્દુઓંકી ક્યા કહે હાલત મુજસે કહી જાતી નહિં
બન ગયે હેં આજ પાપી ભાગ્યે પુટે હુવે
દેશ—ભકતોં પર અગર અયસે જુલ્મ હોતે રહે
કીશ—તરહ મોહન રહોગે આપ ફીર છુટે હુવે

અંક ૩ જો

(૧૯)

કુચ્છ સમજ ઓ દિવાની;
માનજા ભવાની,

ભુંગી હોનોંકા અબ મેં પાની;
અપમાન મત કરના ભુલેસે મેરા,
કર–દેગા વરના સવેરા;
પીટનેકી હે નિશાની
હાં મેરી નાની;
મેંભી હું પુરા સીયાની
હુંન્ટરસે તેરા ઉધેળુંગા ચમળા.
પ્રભુ કરે બળે ઝગળા,
ગર ના તુંને મેરી માની
હોગી પરેસાની
બપકીયેં ઓરકો સુનાનાં

(૨૦)

હુવા ઇશ્કહી કારન ફેલમેં—રે;
કભી મત ગીરના સટ્ટેકે ખેલમેં, (૨)
ભુલ ગયા મેં સારી શેખી અપની અય ભાઇ,
પોલીસવાલોંને જબ આકે ગરદન દબાઇ,
અજી મખ્ખી ગીરી જેસી તેલમેં—રે; કભી.
(શેર) જીસ અભાગીકે કભી પીછે યે સટ્ટા લગ ગયા,
જાન લોકે પ્રાણ લેન શત્રુ કટ્ટા લગ ગયા;
આજ ક્યા મેરી દશા હે સટ્ટેબાજો દેખલો,
હુય ફળી હાથોમેં ઓર ઇજ્જતકો બટ્ટા લગ ગયા;

× × ×

સાબર–મતિકે દરશનકા અબ હોગા જાના,
ભુસેકી રોટી મીલે ઓર બીળકા ખાના
લીજે હમતો ચલે સીધે જેલમાંરે—કભી

સમાપ્ત

બનામે ખુદા

ગુ ઝા રિ શ

મુઅઝઝિઝ હઝરત !

યે નાચીઝ ડ્રામા જો ઇસ વકત આપકે પેશે નઝર હય, અયસી હયસીયત નહીં રખતા જીસે મેં બાઇસે ફખ્ર સમજું. મુઝે ઉમ્મીદ હય કે શાયકીનને મેરી ખતાઓંસે દરગુજર ફરમાકે અગર ઇસ હકીર ડ્રામેકી કદ્રકી ઔર ઇઝઝતકી નીગાહોંસે દેખા તો મેં અપને જઝબાતકા દુસરા પેહલુ બહોત જલદ પેશ કરૂંગા. ઔર ખાસ કરકે મેરે મોહતરીમ દોસ્ત નરહરી શંકર જોશી ઔર બહાદુરખાંકા શુક્રગુઝાર હું, જીસને મેરે ઇસ કામમેં નીહાયત કોશીશકી હય.

લી. ખાકસાર,

આસી.

શુ ક્રી યા

મેં ધી એમેચ્યુર્સ કલબ કે તમામ મેંમ્બરોંકા શુક્રગુઝાર હું, જીનોંને મુસ્લીમ બચ્ચોંકી ઇમદાદ કી, ખાસ કરકે જનાબ **મુન્શી અબ્દુલ ગફુર "આસી"**કા ભી શુક્રગુઝાર હું જીનોને અપના ડ્રામા મુફ્ત ઇનાયત ફરમાયા.

ખાકસાર,

બહાદુરખાં મોહંમદખાં બેલીફ